

بسمه تعالی

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری

معاونت حفاظت و امور اراضی

دستور العمل اجرای پروژه کمربند حفاظتی در عرصه‌های منابع ملی و اراضی ساحلی کشور

تهیه و تدوین:

دفتر حفاظت و حمایت منابع طبیعی

مهر ۱۴۰۲

پیشگفتار:

در حال حاضر اهمیت شناسایی، تفکیک و تثبیت عرصه های منابع طبیعی بویژه به جهت توسعه بی‌رویه زمین‌های زراعتی، توسعه شهرها و روستاها، مهاجرت جوامع شهری به اطراف روستاها و مناطق کوهستانی و تصرف اراضی ملی و ساخت و سازهای غیرمجاز و ... بیش از پیش مشهود می باشد.

از این رو برنامه‌ریزی و اعمال تدابیر خاص اجرایی برای تفکیک مرز اراضی ملی با سایر اراضی اجتناب ناپذیر بوده که در مناطق در معرض فشار مضاعف تخریب و تصرف، قطعاً از اهمیت بیشتری برخوردار می باشد.

از جمله تاکتیکهای اجرایی حفاظتی در این عرصه‌ها خاصه در شرایط محسوس کمبود مأمورین حفاظتی و نبود یا کمبود اعتبارات، میتواند احداث و اجرای کمربند حفاظتی (مرز حائل بین اراضی ملی با سایر اراضی) باشد که با انجام فعالیتهایی متناسب با شرایط و پتانسیلهای هر منطقه از قبیل ایجاد خاکریز و ایجاد نوار سبز، نصب بنچ مارک و ... موجبات جلوگیری و کاهش تصرفات و تجاوزات به عرصه‌های جنگلی، مرتعی، ساحلی و ... فراهم خواهد شد.

در حال حاضر با توجه به اینکه مقتضیات زمانی و مکانی که موجب تحول و پویایی پروژه های اجرایی است و روشهای اجرایی نیز متناسب با عرف، تحولات علمی و نیازها در حال تغییر می باشد. بنابراین دستورالعمل مذکور در سال ۱۴۰۲ منطبق با سیاستهای جدید بازبینی، اصلاح و به روز رسانی شده است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳	الف - کلیات
۳	مقدمه
۳	اهداف
۴	تعاریف و اصطلاحات
۶	قوانین مرتبط
۶	ب - مراحل اجرای کمربند حفاظتی در اراضی ملی
۶	انتخاب محل
۷	روش های اجرایی
۷	ایجاد خاکریز و نوارسبز
۸	احداث و نصب بنچ مارک در اراضی ملی
۸	تابلوی حفاظتی
۹	ج - اجرای کمربند حفاظتی در اراضی ساحلی
۱۱	د - نکات مهم جهت احداث بنچ مارک ها
۱۳	ه - نکات قابل توجه و با اهمیت در راستای اجرای پروژه
۱۴	ضمائم

الف: کلیات:

۱- مقدمه :

جنگلهای کشور تا قبل از رشد صنایع در ایران عمده ترین منابع تولید انرژی و درآمد و معیشت اهالی و ساکنین محسوب می شده و درختان آن پشتوانه عظیمی برای صنایع تولیدی و بالاخص اقتصاد کشور بود. این عرصه ها از نظر اقتصادی و اجتماعی نقش اساسی در توسعه داشته اند لیکن بیشتر بعنوان منبعی برای تولید علوفه، چوب و تأمین اراضی جهت توسعه کشاورزی از آن استفاده شده است.

در دو دهه اخیر دلایلی چون افزایش جمعیت، نیاز مردم، جلوگیری از واردات چوب به کشور، اجرای طرح تنفس و عدم برداشت چوب از جنگلهای شمال کشور، تقاضای مصرف چوب در صنایع و سودآوری حاصل از فروش چوب، ارزش افزوده اراضی، اشتغال زایی و ... سبب گردیده تا افراد فرصت طلب و سودجو از یک طرف درختان جنگلی را بصورت غیرمجاز و بی رویه قطع کرده و با استفاده از راههای متعدد در فکر فروش محصولات آن برآیند و از طرف دیگر موجبات تخریب منابع طبیعی، ایجاد شخم و شیار، دیم کاری، افزایش زمین زراعی و در نهایت تجاوز و تصرف اراضی ملی را فراهم آورند.

به هر روی در راستای تعقیب و دستیابی به اهداف حفاظتی و به پشتوانه سیاست های اجرایی صحیح، ضروری است پس از انجام بررسی های لازم در زمینه نوع و نحوه اقدامات برای جلوگیری از ادامه تخریب و تجاوز به عرصه های منابع ملی و دولتی و همچنین اراضی واقع در حریم دریا و دریاچه ها، درصدد اتخاذ و اعمال شیوه های اجرایی مناسب و برنامه ریزی مطلوب و تعیین کننده برآییم. در این خصوص یکی از راهکارهای اجرایی مناسب ایجاد کمربند حفاظتی است تا در شرایط کمبود مأمورین حفاظتی و عدم امکان افزایش کمی آنان با تاکتیکهای اجرایی خاص در مرز منابع ملی و مستثنیات به عنوان عاملی مؤثر و بازدارنده مفید فایده باشد و حداقل، مرز اراضی ملی و مستثنیات براحتی قابل تشخیص باشد.

۲- هدف :

دستیابی به اهداف زیر میتواند در حفظ عرصه های منابع ملی که ازجمله سیاست ها و برنامه های اصلی سازمان متبوع می باشد، ما را یاری نماید:

- شناسایی، تشخیص، تفکیک و تثبیت اراضی ملی از سایر اراضی
- شناسایی و پهنه بندی مناطق بحرانی و نیمه بحرانی و اولویت بندی آن مناطق در راستای اجرای کمربند حفاظتی

- جلوگیری از تغییر کاربری، تجاوز و تصرف اراضی منابع ملی، حریم سواحل

۳- تعاریف و اصطلاحات :

- مناطق بحرانی :

به عرصه های ملی اطلاق می گردد که به لحاظ موقعیت و شرایط خاص، به شدت مورد تهدید قرار گرفته و سیر قهقراپی را طی می نمایند و در اولویت اول برنامه های ویژه حفاظتی قرار دارد.

- مناطق نیمه بحرانی :

به عرصه های ملی اطلاق می گردد که تخریب و تصرف در این مناطق در حد تهدید عرصه های جنگلی و مرتعی بوده و در صورت عدم اقدامات پیشگیرانه و بازدارنده، پایداری عرصه های منابع طبیعی مورد تهدید قرار خواهد گرفت.

- مناطق عادی :

به عرصه های ملی اطلاق می گردد که تخریب و تجاوز در این مناطق در حد تهدید این عرصه ها نبوده و سایر اقدامات حفاظتی انجام شده، نتیجه بخش بوده است.

- مناطق جنگلی:

مناطق است که در آنها جنگل یا بیشه یا اراضی جنگلی یا بوته زارهای جنگلی طبیعی بطور انبوه یا پراکنده وجود داشته باشد.

- اراضی جنگلی:

زمینهایی که در آنها آثار و شواهد وجود جنگل از قبیل نهال یا پاجوش یا بوته یا کنده درختان جنگلی وجود داشته باشد، مشروط بر آنکه در تاریخ ملی شدن جنگلها (۱۳۴۱/۱۰/۲۷) تحت کشت و آیش نبوده و تعداد کنده در هر هکتار از بیست عدد و یا تعداد نهال یا بوته جنگلی در هر هکتار جداگانه یا مجموعاً از یکصد عدد و یا مجموع تعداد نهال و بوته و کنده در هر هکتار از یکصد عدد متجاوز باشد.

- تصرف:

تصرف به هرگونه وضع ید در مورد اراضی جنگلی جلگه ای، کوهستانی، مراتع مشجر و غیرمشجر ملی شده کشور واقع در مناطق رویشی که قبل از سال ۱۳۶۵ صورت گرفته و تا زمان تصویب این قانون ادامه یافته است گفته می شود.

- تخریب:

به از بین بردن پوشش گیاهی از طریق سوزاندن، کندن، قطع، سرشاخه زنی، تاج بری و پاکتراشی، ساخت و ساز و دیوارکشی و حصارکشی غیرمجاز، خاکبرداری و خاکریزی و اجرای طرح های عمومی و عمرانی بدون مجوز، چرانیدن دام غیرمجاز و مازاد بر پروانه چرا، زراعت در اراضی ملی، تهیه زغال، قاچاق چوب و بطور کلی هر گونه فعالیت منفعت طلبانه بدون مجوز در اراضی ملی و دولتی که منجر به وارد آمدن خسارت به منطقه رویشی مورد نظر گردد، گفته میشود.

- کمربند حفاظتی :

حائلی است مشخص بین عرصه های ملی شده و مستثنیات مردم و همچنین تفکیک حریم سواحل دریا و دریاچه ها از سایر اراضی که با توجه به شرایط منطقه طراحی و اجرا میشود.

- نوار سبز حفاظتی :

کاشت درخت بصورت نواری با عرض مشخص از گونه های سازگار و معمولاً متفاوت با پوشش گیاهی موجود در منطقه.

- ایجاد خاکریز تثبیت شده :

ایجاد یک پشته در عرصه ملی که در مرحله بعد بوسیله بذرکاری یا نهال کاری تثبیت می شود.

- بنج مارک :

سازه ای بتنی است که اسکلت فلزی آن داخل چاله های حفر شده در عرصه قرار گرفته و با بتن ریزی مستحکم می شود. این سازه بتنی در فواصل مختلف بسته به شرایط منطقه احداث می گردد.

- تابلوهای حفاظتی :

این تابلوها حاوی جملات هشدار دهنده می باشد و در مسیر ایجاد کمربندهای احداثی از قبیل نوار سبز، نصب بنج مارک، ایجاد خاکریز و ... نصب و معرف مسیر احداث کمربند می باشد و معمولاً به تنهایی بعنوان کمربند حفاظتی کاربرد ندارد.

- کاداستر:

به آن دسته از نقشه برداریهای ثبتی اطلاق می شود که دارای ارزش حقوقی بوده به گونه ای که می توانند سه امر ارزش، موقعیت و مالکیت اراضی را برای مراجع اداری، قضایی و نیز اشخاص خصوصی مشخص کند.

۴- قوانین مرتبط:

- ماده ۱ قانون ملی شدن جنگل های کشور مصوب ۱۳۴۱/۱۰/۲۷:

از تاریخ تصویب این قانون، عرصه و اعیانی کلیه جنگلها و مراتع و بیشه های طبیعی و اراضی جنگلی کشور جزء اموال عمومی محسوب و متعلق به دولت است ولو اینکه قبل از این تاریخ افراد آن را متصرف شده و سند مالکیت گرفته باشند.

- ماده ۵۵ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع با اصلاحات بعدی مصوب ۱۳۴۶/۵/۳۰:

هر کس به قصد تصرف به منابع ملی مذکور در ماده ۱ قانون ملی شدن جنگلهای کشور تجاوز کند، به یک تا سه سال حبس تادیبی محکوم خواهد شد.

- ماده ۱۱ قانون اراضی مستحدث و ساحلی مصوب ۱۳۴۵/۴/۲۹:

هر کس به قصد تصرف به اراضی مستحدث و ساحلی متعلق به دولت و حریم دریا و دریاچه ها و تالابهای کشور تجاوز کند و یا اراضی مزبور را با برداشت شن و ماسه و خاک و سنگ تخریب نماید به حبس جنحه ای تا سه سال و خلع ید محکوم خواهد شد. وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است به محض اطلاع به وسیله گارد جنگل و مأمورین خود رفع تجاوز کند و مراتب را برای رسیدگی به موضوع و تعقیب کیفری کتباً به دادسرای محل اعلام نماید. اعیانی که در عرصه مورد تجاوز احداث شود به حکم دادگاه جزایی به نفع دولت ضبط یا قلع بنا خواهد شد.

ب- مراحل اجرای کمربند حفاظتی در اراضی ملی:

۱- انتخاب محل (شناسایی مناطق بحرانی و نیمه بحرانی):

با توجه به اینکه میزان و شدت تخریب و تصرف عرصه های منابع طبیعی در هر بخش از هر شهرستان، تابعی از شرایط اقتصادی - اجتماعی، پوشش گیاهی، توپوگرافی، دوری و نزدیکی به شهر و ... می باشد، لذا در صورت عدم وجود طرح اجرایی در اداره کل، ابتدا با استفاده از داده ها و اطلاعات تخلف موجود در یگان حفاظت استان و با کمک تجربیات افراد مطلع و شوراهای اسلامی هر روستا، تعداد پرونده های تصرف (ماده ۵۵ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع) تشکیل شده در هر بخش را استخراج نموده و پس از مشخص شدن مناطق و بخش های هر شهرستان که بیشترین پرونده تخلف (تصرف) را دارند، شناسایی بخش هایی که در موقعیت و شرایط بحرانی و نیمه بحرانی قرار گرفته اند، امکانپذیر خواهد شد.

پس از پهنه بندی بعمل آمده با توجه به حجم عملیات تعریف شده و مصوب برای آن استان، بمنظور دستیابی به عملکردی خوب و مطلوب، اولویت اول اجرای پروژه مذکور را به بخش هایی اختصاص می دهیم که بیشترین پرونده تخلف را داشته و در شرایط بحرانی تصرف قرار گرفته اند و پس از انتخاب آن مناطق، روش های مختلف اجرای پروژه که متناسب با شرایط آن منطقه می باشد و در ادامه به آن پرداخته خواهد شد را انتخاب و عملیات اجرایی را آغاز خواهیم نمود.

۲- روش های اجرایی :

پس از شناسایی مناطق مورد هدف و اولویت بندی آن مناطق در اجراء، نسبت به انتخاب و اجرای یک یا چند روش پیشنهادی که متناسب با شرایط منطقه به شرح ذیر می باشد، اقدام می نماییم:

۱-۲- ایجاد کانال و خاکریز همراه با نوار سبز:

در مناطقی که شیب عرصه کمتر از ۱۲ درصد باشد و در جهت های شمالی و شرقی (بدلیل وجود بارندگی بیشتر نسبت به دیگر جهت های جغرافیایی) میتوان اقدام به اجرای شیوه مذکور نمود. در این روش کانال بایستی با عرض و عمق حدود یک متر عمود بر جهت شیب حفر گردد و پشته آن نیز به صورت خاکریزی در کنار کانال در داخل عرصه منابع ملی ایجاد شود و در عرصه شیب دار بدلیل بارش باران و شستشوی خاک، پشته در پائین دست کانال ایجاد شود (در مناطقی که شیب عرصه بیشتر از ۱۲ درصد باشد و الزاما" اجرای پروژه فوق باید به روش حفر کانال انجام پذیرد، بدلیل عدم تغییر و دخالت حداقلی در اکوسیستم منطقه و همچنین جلوگیری از تخریب کمتر عرصه از نظر خطر احتمالی در رانش و ریزش خاک و افتادن تخته سنگ های بزرگ بر روی درختان و مدفون شدن پوشش گیاهی در زیر خاک و همچنین کوبیدگی خاک عرصه استفاده از بیل مکانیکی و ماشین آلات سنگین توصیه نمیشود) و نکته مهم اینکه خاکریز ایجاد شده می بایست به نحو مقتضی تثبیت گردد. در این خصوص می توان با کشت بذور مرتعی یا جنگلی و یا ترجیحا" نهالکاری و با نظر کارشناس بخش فنی جنگل یا مرتع پشته ایجاد شده را حفظ و تثبیت و نوار سبز نیز ایجاد نمود.

در اجرای این روش تاکید می گردد که ایجاد کانال الزاما" بایستی با ایجاد نوار سبز همراه باشد.

در ایجاد نوار سبز فاصله خطوط کاشت ۵-۲ متر و فاصله نهالها ۵/۳ متر انتخاب و تعیین می گردد(با توجه به نوع گونه فواصل انتخاب شود) که در این صورت تعداد ردیفهای مورد کاشت برای تفکیک مرز قسمتهای جنگلی از مستثنیات، حداقل ۲ ردیفه و برای تفکیک مرز عرصه های خالی و بدون پوشش جنگلی، حداکثر ۳ ردیفه مورد عمل قرار خواهد گرفت.

نظر به اینکه ایجاد نوار سبز مستلزم انجام عملیات جنگلکاری و بویژه رعایت مسائل فنی مربوطه از قبیل انتخاب گونه، نحوه کاشت، فواصل کاشت، مراقبت و آبیاری و ... می‌باشد، لذا می‌باید این روش با همکاری و هماهنگی تنگاتنگ اداره جنگل و مجریان طرحهای مربوطه انجام پذیرد .

۲-۲- احداث و نصب بنچ مارک در اراضی ملی (جنگلی، مرتعی و بیابانی):

شاخص بتنی به ارتفاع حداقل ۱۰۰ سانتیمتر از سطح زمین و نوع سازه آن بتنی (بتن آرمه) ساخته می‌شود. برای این منظور بایستی طبق مشخصات فنی موجود در نقشه و با استفاده از قالب فلزی نسبت به احداث سازه بنچ مارک در عرصه اقدام نمود. نکته قابل ذکر اینکه ۱۰۰ سانتیمتر از بنچ مارک به صورت یک مکعب دوزنقه بالای زمین و حدود ۵۰ سانتیمتر آن داخل زمین قرار گرفته است. فواصل این پایه‌ها براساس شرایط منطقه طرح (دید مستقیم) با فاصله ۵۰ تا ۱۰۰ متر منظور و در زوایا و شکستگی‌های مسیر به فاصله ۲۵ تا ۳۰ متر منظور می‌گردد. یک کد ویژه بنچ مارک نیز روی آن درج میگردد که نشان‌دهنده و معرف شماره بنچ مارک و مختصات UTM آن نقطه می باشد و در نرم‌افزار و نقشه مربوط به منطقه این کد بصورت کامل تعریف می گردد . با توجه به تجربیات سنوات قبل و همچنین پیشنهاد استانها، در این دستورالعمل ترجیحا" استفاده از یک نوع تیپ سازه برای نصب بنچ مارک در مناطق مختلف جنگلی و مرتعی در نظر گرفته شده است (تیپ سازه مورد نظر در قسمت ضمائم پیوست می باشد).

۲-۳- تابلوی حفاظتی :

شامل صفحه فلزی نمره ۲ به ابعاد ۶۰×۱۲۰ سانتی متر می باشد. البته این روش بهتر است همراه با دیگر روشها بکار برده شود زیرا فقط معرف عرصه‌های ملی است و به تنهایی بعنوان کمر بند کاربرد ندارد.

نمونه نوشتار تابلوهای حفاظتی :

❖ اداره کل منابع طبیعی استان (اداره منابع طبیعی شهرستان)

❖ منطقه حفاظتی منابع طبیعی (نام بخش)

❖ کد امداد جنگل و مرتع : ستاد تهران ۱۳۹ و استان ۱۵۰۴

❖ حتی المقدور یک شعار منابع طبیعی هشدار دهنده

ج- مراحل اجرای کمربند حفاظتی در اراضی ساحلی:

در راستای اجرای پروژه مذکور، توجه و رعایت موارد زیر الزامی بوده و بایستی در دستور کار قرار گیرد:

به استناد قانون اراضی مستحدث و ساحلی مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۹

اصطلاحات مندرج در این قانون به شرح زیر تعریف و توصیف می‌شود:

ماده ۱:

- اراضی مستحدث عبارت است از زمینهایی که در نتیجه پایین رفتن سطح آب یا هر نوع جریان آب در کرانه‌های دریا و دریاچه‌ها و جزایر یا در نتیجه پایین رفتن آب یا خشک شدن تالابها ظاهر و یا ایجاد می‌شود.

- اراضی ساحلی، پهنه‌ای است با عرض مشخص از ارضی مجاور دریا و دریاچه‌ها یا خلیج که حداقل از یک سو به کنار دریا یا دریاچه یا خلیج متصل باشد.

- حریم، قسمتی از اراضی ساحلی یا مستحدث است که یک طرف آن متصل به آب دریا یا دریاچه یا خلیج یا تالاب باشد.

همچنین به استناد ماده ۲ همین قانون :

عرض اراضی ساحلی و مستحدث و حریم منابع مندرج در این قانون به شرح زیر تعیین می‌شود:

- عرض اراضی مستحدث دریای خزر خط ترازبست به ارتفاع یکصد و پنجاه سانتیمتر از سطح آب در آخرین نقطه پیشرفت آب دریا در سال ۱۳۴۲ ولی در نقاطی که این خط به جاده سراسری عمومی ساحلی فعلی برخورد می‌کند حد اراضی مستحدث جاده مزبور است.

- عرض اراضی ساحلی خلیج فارس و دریای عمان دو کیلومتر از آخرین حد پیشرفت آب دریا بالاترین نقطه مد خواهد بود.

- عرض اراضی ساحلی دریاچه رضائیه یک هزار متر از آخرین حد پیشرفت آب در سال ۱۳۵۳ می‌باشد، لجنزارهای متصل به این عرض و نمکزارها تا آخرین حد آنها جزو اراضی ساحلی مزبور محسوب است.

- عرض حریم دریای خزر شصت متر از آخرین نقطه پیشرفتگی آب در سال ۱۳۴۲ و عرض حریم دریاچه رضائیه شصت متر از آخرین نقطه پیشرفتگی آب در سال ۱۳۵۳ و عرض حریم خلیج فارس و دریای عمان شصت متر از آخرین نقطه مد می‌باشد.

ضمناً" در آیین نامه اجرایی تبصره (۲) ماده (۲) قانون اراضی مستحدث و ساحلی - مصوب ۱۳۵۴ نیز به موارد زیر اشاره شده است:

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

- تالاب: مطابق بند ۱ ماده (۱) کنوانسیون رامسر شامل باتلاق، لجن زارها و آب های طبیعی و مصنوعی اعم از دائمی یا موقت که آبهای شور یا شیرین یا تلخ در آن به صورت راکد یا جاری یافت می شود و از جمله شامل آبگیرهای دریایی است که عمق آنها در پایین ترین حد جزر از شش متر تجاوز نکند.

- دریاچه: نوعی تالاب است اعم از شور یا شیرین که به آبهای آزاد راه ندارد.

- حدود اراضی مستحدث: زمین هایی پایین تر از حد بستر که در نتیجه پایین رفتن سطح آب یا هر نوع جریان آب در کرانه های دریا و دریاچه ها (به استثنای دریاچه ارومیه) و یا در نتیجه پایین رفتن آب یا خشک شدن تالاب ها (به استثنای مرداب و برکه طبیعی) ظاهر و ایجاد شده یا خواهد شد.

- حد بستر: آخرین نقطه پیشرفتگی آب تالاب ها و دریاچه های موضوع این آیین نامه که در یک دوره زمانی معین (بر اساس داده های ثبت شده موجود) ظرف سه سال از تاریخ ابلاغ این آیین نامه توسط وزارت نیرو تعیین می گردد.

ماده ۲- عرض حریم تالاب ها (به استثناء مرداب و برکه طبیعی) عرصه ای به عرض ۱۵۰ متر است که بلافاصله بعد از حد بستر تعیین می گردد.

تبصره - وزارت نیرو مکلف است ظرف سه سال بعد از ابلاغ این آیین نامه، با هماهنگی سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت جهاد کشاورزی عرض حریم تالابها و دریاچه های موضوع این آیین نامه را بر اساس شاخص های زیست محیطی، اقتصادی، اجتماعی و هیدرولوژیکی با اولویت تالاب های ثبت شده در کنوانسیون رامسر تعیین نماید.

ماده ۳ (اصلاحی ۱۳۹۶، ۰۲، ۲۴) - وزارت نیرو موظف است تا پایان برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران نسبت به تهیه نقشه حد بستر تالاب ها و دریاچه ها و علامت گذاری حد بستر و اراضی مستحدث تالاب ها به نحوی که مبین حرایم آن هم باشد، اقدام و نسخه ای از نقشه های تهیه شده را برای اعمال وظایف قانونی در اختیار وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور)، سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور قرار دهد.

ذکر این نکته در خصوص حریم ساحلی دریای خزر ضروری است که به استناد ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی آزادسازی حریم ساحلی دریای خزر مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۸/۲/۲۳ هیئت وزیران:

آن دسته از دستگاه‌های دولتی و نهادهای عمومی که در حریم شصت‌متری ساحل دریای خزر دارای مستحذات هستند موظفند پس از تعیین و اعلام حریم شصت‌متری ساحل دریای خزر و وفق آیین‌نامه‌های مربوط، با هماهنگی وزارت کشور در اجرای تبصره ماده (۶۳) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران اقدام به عقب‌نشینی کامل از حریم شصت‌متری ساحل دریای خزر نمایند. وزارت کشور نیز موظف است در چارچوب این تصویب‌نامه زمینه آزادسازی ساحل مزبور از تصرفات دولتی و نهادهای عمومی را با رعایت قوانین و مقررات مربوط فراهم نماید.

همچنین در تبصره ۱ ماده ۲ این قانون آمده است:

وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است حداکثر ظرف پنج سال از تاریخ تصویب این قانون حدود آن قسمت از حریم و اراضی مستحدث دریای خزر را که تاکنون علامت‌گذاری نشده و نیز حریم و اراضی ساحلی خلیج فارس و دریای عمان و دریاچه رضاییه را شناسایی و نقشه‌برداری و با نصب علائم مشخص نماید، این حد پس از تشخیص از لحاظ حریم با اراضی مستحدث یا ساحلی قطعی است، اراضی مستحدثی که بعد از تصویب این قانون ایجاد می‌شود به عرض حریم مذکور اضافه خواهد شد. بر این اساس در اجرای کمربند حفاظتی در اراضی ساحلی ضرورت اجرای کاداستر در مناطق مورد نظر به استناد قانون فوق الزامی بوده ضمناً "تیپ سازه مورد نظر نیز در قسمت ضmann پیوست می باشد.

د- نکات مهم جهت احداث بنج مارک ها:

- ترجیحا سعی شود جهت نصب بنج مارک در اراضی ملی و ساحلی (بخصوص در اراضی ساحلی) با ایجاد کارگاه در محل در صورت امکان و مساعدت شرایط منطقه، بصورت تک پایه آرماتوربندی و بتن ریزی انجام و از ساخت یکجا و حمل با جرثقیل بدلیل اشکالات مختلف از قبیل عدم پایداری و هزینه های حمل و ... پرهیز گردد. (البته ساخت پایه بتنی در کارگاه و انتقال به عرصه در صورت موانع و مشکلات ایمنی تجهیز کارگاه، توپوگرافی منطقه و ... منع فنی نداشته و ترجیح بر ساخت پایه ها در عرصه می باشد).

- فواصل طولی بنج مارک ها بر اساس شیب منطقه، وضعیت توپوگرافی و شکستگی های موجود در خطوط مرزی اراضی ملی و ساحلی با سایر اراضی تعیین و در جانمای نصب هر پایه های بتنی میبایست اصل دید مستقیم (مشاهده واضح چشمی) به سازه

بعدی و قبلی در نظر گرفته شود. بر این اساس تاکید می گردد که در مسیرهای مستقیم و خطی (بدون زاویه و شکستگی) حداقل فاصله نصب پنج مارک ها در اراضی ملی ۵۰ متر و حداکثر ۱۰۰ متر و در اراضی ساحلی حداقل ۱۰۰ متر و حداکثر ۱۵۰ متر در نظر گرفته شود.

- در رنگ آمیزی پایه های پنج مارک به صورت یکنواخت و مشابه از رنگ زرد که دارای مقاومت مناسب در مقابل نور خورشید بوده و همچنین دید مطلوبی نیز در طبیعت دارد استفاده شود و از رنگ آمیزی های سلیقه ای با نوشته جات یا طرح و رنگهای مختلف دیگر پرهیز گردد.

- جهت اطلاع رسانی مطلوب، شفاف سازی و دستیابی به اهداف حفاظت از انفال و منابع طبیعی کشور و بهره گیری از کلیه ظرفیتهای موجود جهت ارتقاء آگاهی های عمومی برای پیشگیری از تخریب و تصرف عرصه های منابع طبیعی، توصیه می گردد از شعارهای مناسب حفاظتی منابع طبیعی بر روی پنج مارک ها درج گردد.

- پیش از هرگونه اقدام برای اجرای کمربند حفاظتی بصورت پنج مارک خطوط مرز اراضی ملی از مستثنیات براساس نقشه های تفکیک اراضی ملی از مستثنیات و اجرای قانون (کاداستر شده) با همکاری بخش مهندسی و ممیزی ادارات شهرستانها تعیین و دقیقاً محل شکستگی ها مشخص و پیکه کوبی گردیده و پس از اطمینان و تعیین محل اجرای پنج مارک نسبت به گودبرداری پایه ها و آرماتوربندی اقدام شود.

- جهت استحکام بیشتر و پایداری سازه ها در طبیعت و تحمل شرایط سخت حتماً استانداردهای تعریف شده مهندسی و سازه ای رعایت گردیده و آب دهی بتن ها و نگهداری آن تا مدت مشخص صورت پذیرد.

- استفاده بهینه از زمان مناسب براساس شرایط اقلیمی منطقه در فرصت مناسب و با استفاده از درجه حرارت مناسب هوا در بهترین فصل، کار اجرایی صورت پذیرد تا فصل اجرای کار از دست نرود.

- به لحاظ پیشگیری از اختلاط پایه های نصب شده پنج مارک در مرز مشترک شهرستانها یا استانهای مختلف و مشخص شدن تعداد و داشتن مشخصات توصیفی، هر پنج مارک لازم است دارای یک شناسنامه اجرایی باشد بطوری که در آن شماره یا کد، موقعیت مکانی پنج مارکها موقعیت عرصه به لحاظ شماره پلاکهای اصلی و فرعی و نام پلاک، نقاط U.T.M، موقعیت روستا یا بخش و شهرستان و همچنین استان و سایر مشخصات توصیفی از قبیل تاریخ نصب پنج مارک، فواصل پنج مارک مورد نظر از پنج مارکهای قبلی و بعدی، بهره برداران عرفی و تعریف مناسبی از عرصه منابع طبیعی منطقه (جنگل - مرتع -) ذکر شده باشد.

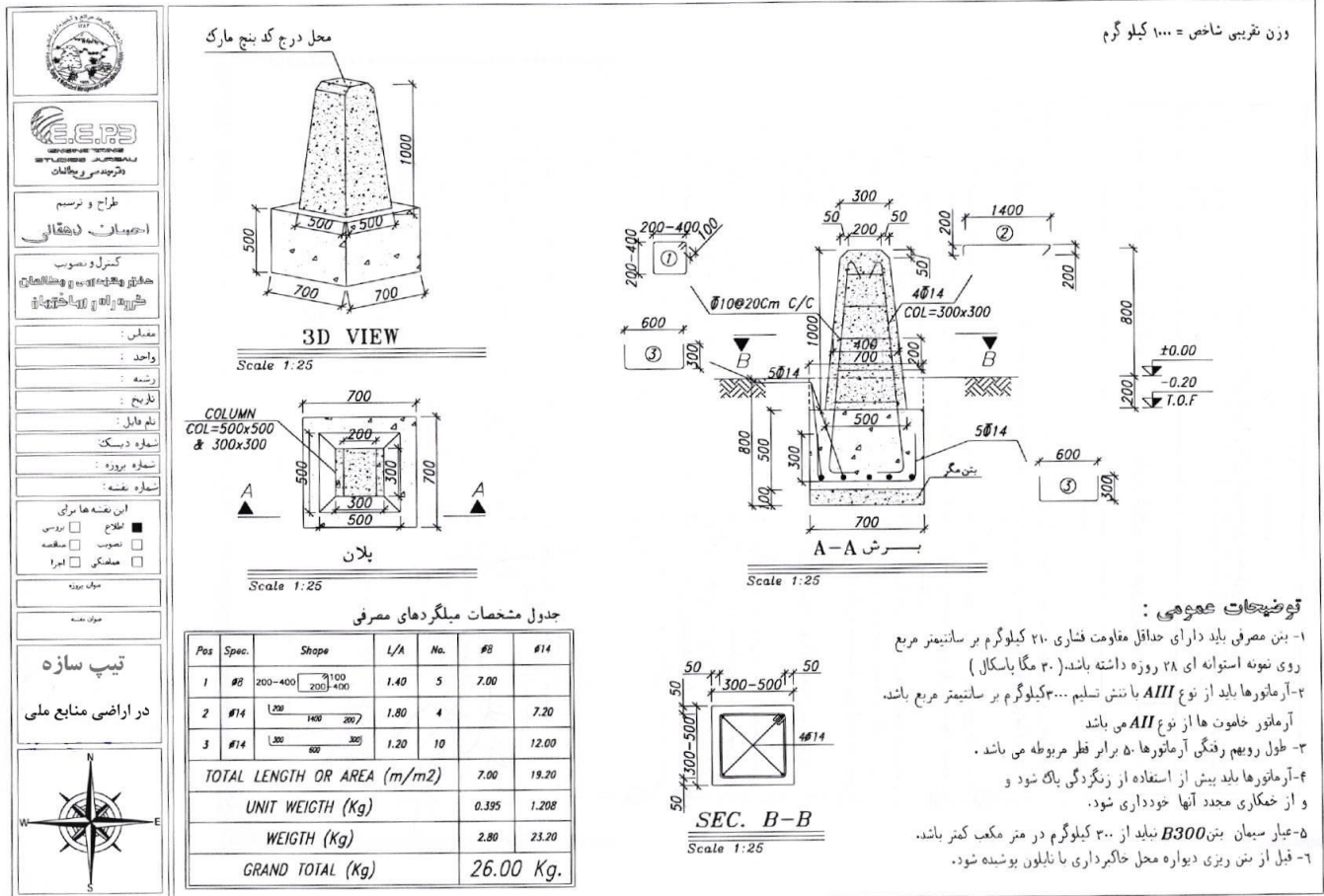
- در صورت عدم اتمام کار طی یکسال یا یک برنامه اجرایی تعریف شده، برای برنامه ریزیهای بعدی و سالهای بعدی حتماً به گونه ای عمل شود که شماره پنج مارک سنوآتی ادامه یافته تا مرز پلاک و حدود مربوطه کاملاً بسته شود و حدی از مرز اراضی باز نماند.

ه- نکات قابل توجه و با اهمیت در راستای اجرای پروژه :

- به منظور اثر بخشی بهتر و بیشتر حسن اجرای پروژه، ضمن رعایت مفاد دستورالعمل و ملحوظ نمودن شرایط اجتماعی، توپوگرافی، اقلیمی و سایر شرایط مندرج در آن، شایسته است اجرای عملیات کمر بند حفاظتی بعد از انجام عملیات کاداستر در هر بخش و پلاکهای موجود و شناسایی مناطق بحرانی انجام پذیرد.
- مناطقی که دارای پرونده تخلف بوده و تا زمان بررسی، نسبت به صدور و اجرای حکم قطعی آنان اقدامی صورت نپذیرفته است و نیز اراضی که در کمیسیون ماده واحده مورد اعتراض می باشند، مشمول اجرای پروژه قرار نگرفته و اجرای پروژه در این عرصه ها منوط به تعیین تکلیف عرصه و رسیدگی نهائی به پرونده و صدور حکم قطعی می باشد.
- کلیه مجریان طرحهای مربوط در عرصه های منابع طبیعی اعم از اراضی واگذاری، مجریان طرحها، بهره برداران از عرصه های منابع طبیعی، معادن و سایر طرحهای صنعتی و خدماتی و ... مکلف می باشند عرصه مورد واگذاری و در اختیار خود را که در حاشیه اراضی ملی واقع شده است را بوسیله فعالیتهای مشخص شده در قالب طرح و این دستورالعمل از قبیل نوارسبز، پنج مارک و سایر اقدامات تعریف شده با نظارت منابع طبیعی و آبخیزداری استان و براساس نقشه های مربوطه مشخص تا از تصرفات بعدی بدون مجوز اراضی ملی پیشگیری بعمل آید.
- کلیه کمر بند های ایجاد شده در عرصه جهت حفاظت بهینه در قالب صورت جلسه ای به فرماندهی محترم یگان حفاظت استان یا شهرستان تحویل میگردد .
- اولویت اجرای طرح کمر بند حفاظتی، احداث و نصب پنج مارک و سپس ایجاد خاکریز و نوارسبز می باشد و چنانچه سایر موارد از قبیل احداث حصار سیمی و فنس کشی و ... مد نظر باشد، پس از تأیید کمیته فنی استان و تأیید این دفتر قابل اجراء خواهد بود.
- نظارت بر نحوه اجرای کار در مقاطع مختلف اجراء.
- ارزیابی سالیانه و اثربخشی اقدامات صورت گرفته در جهت کاهش تصرفات.

ضمائم:

تیپ سازه مورد استفاده در اراضی ملی (جنگلی و مرتعی و بیابانی):

تیپ سازه مورد استفاده در اراضی ساحلی :

